

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ

Мартиненко М. В. «Розвиток системи організаційних знань: професійно-освітній аспект»

У зв'язку з вибором українським суспільством євроінтеграційного вектора розвитку актуалізується широке коло питань, пов'язаних з пошуком шляхів та способів побудови нових підходів до вирішення проблем у багатьох галузях людської діяльності. Однією з таких провідних галузей є професійна освіта. Багатоаспектність та значимість професійної освіти для економічного розвитку країни обумовлена її першочерговою роллю у відтворенні конкурентоспроможної робочої сили, формуванні людського потенціалу на всіх економічних рівнях, задоволенні потреб суб'єктів господарювання у кваліфікованих працівниках.

Враховуючи тенденції формування у провідних європейських країнах нових типів економік, орієнтованих на знання, актуальності набуває розроблення та впровадження в Україні сучасних технологій створення, зберігання та розповсюдження усіх видів знань. Особлива роль у цих процесах належить суб'єктам господарювання як ключовим ланкам української економіки, а також професійній освіті.

Рецензована монографія «Розвиток системи організаційних знань: професійно-освітній аспект» містить теоретично та практично значимі пропозиції, спрямовані на вирішення проблеми розвитку систем організаційних знань сучасних суб'єктів господарювання промисловості на основі їх інтеграції у структуру професійної освіти. Викладений у монографії авторський підхід до розв'язання цієї проблеми базується на науково обґрунтованих положеннях, розроблених внаслідок ретельно проведеного теоретичного аналізу існуючих теорій, концепцій та підходів у галузі, що вивчається, а також на результатах проведених автором емпіричних досліджень.

Монографія складається з чотирьох розділів, у яких обґрунтовано теоретико-методологічні аспекти розвитку системи організаційних знань у структурі професійної освіти працівників промисловості, сучасні проблеми професійної освіти на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, концептуальні засади, ознаки та напрями розвитку системи організаційних знань, а також розроблено професійно-освітні аспекти методологічного забезпечення розвитку даної системи.

Перший розділ монографії присвячений вивченню теоретичного підґрунтя розвитку системи організаційних знань. Розглянуті автором соціальні, економічні, демографічні проблеми, пов'язані з професійною освітою, виступили основою для формулювання протиріч на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях, які повинні вирішуватися на основі інтеграції системи організаційних знань у структуру професійної освіти.

Позитивне враження справляє ретельно проведений автором аналіз теорій економічної синергетики, інститутів та інституційних змін, соціальних інститутів, інтелектуального капіталу, управління знаннями, розподіленого пізнання, динамічної теорії інформації та загальної теорії систем, а також низки таких сучасних концепцій, як концепція організації, що самонавчається, концепція ключових організаційних компетентностей та динамічних здібностей фірми, концепція безперервного навчання тощо. Сукупність наведених теорій і концепцій, поряд з системним, інституційним, компетентністним і синергетичним підходами, формують теоретичне підґрунтя для вирішення поставленої в монографії наукової проблеми.

Заслуговує на увагу запропонований у монографії категоріальний апарат теорії розвитку системи організаційних знань. Автором розглянуто та розширене трактування сутності поняття «організаційні знання», встановлено співвідношення даного поняття з такими спорідненими категоріями, як інтелектуальний капітал та інтелектуальні активи. Суттєве значення в контексті проведеного дослідження має також наведене обґрунтування властивостей системи організаційних знань, визначення ключових ознак її розвитку у структурі професійної освіти працівників промисловості.

У *другому розділі* монографії висвітлюються концептуальні засади розвитку системи організаційних знань та їх професійно-освітні аспекти. Важлива роль інституційних змін на основі інтеграції системи організаційних знань та професійної освіти простежується при розкритті автором питання трансформації функцій професійної освіти на різних економічних рівнях. У дослідженні підкреслюється позитивний вплив таких трансформацій на створення в Україні умов для наближення до ключових європейських цілей розвитку, задекларованих у стратегії «Європа-2020».

Вивчення особливостей розвитку будь-якої системи неможливе без виявлення факторів впливу на її поведінку. Автором наведено обґрунтований перелік таких факторів, серед яких провідне значення було відведено освіті та професійному навчанню, науці та інноваціям, інформаційно-комунікаційним технологіям, а також корпоративній культурі суб'єкта господарювання промисловості. Науковий інтерес представляють викладені у другому розділі результати емпіричного дослідження, на основі яких було зроблено висновки щодо ступеня впливу кожного з перелічених факторів на розвиток системи організаційних знань. Певна увага зосереджена на обґрунтуванні наявності у визначених факторів впливу ознак параметрів порядку системи. Такий підхід дозволив у подальшому розглядати ці фактори як ключові напрями розвитку системи організаційних знань та спиратися на методологічний апарат синергетики в процесі дослідження.

Одним з найважливіших наукових результатів, представлених у монографії, є розроблена автором концепція розвитку системи організаційних знань у структурі професійної освіти працівників промисловості. Визначальна ідея даної концепції полягає в тому, що інтеграція системи організаційних знань у структуру професійної освіти сприятиме як розвитку зазначеної системи, так і вирішенню протиріч, які виникають у професійній освіті на макро-,

мезо- та мікроекономічному рівнях, а саме: розв'язанню протиріч між швидким оновленням професійних знань внаслідок науково-технічного прогресу та повільними змінами стандартів вищої й державних стандартів професійно-технічної освіти; між незадоволеною потребою роботодавців у кваліфікованій робочій силі на ринку праці в галузі промисловості та пасивною участю представників суб'єктів господарювання промисловості у вирішенні проблем професійної освіти; між необхідністю підвищувати рівень конкурентоспроможності суб'єктів господарювання із застосуванням безперервного професійного навчання працівників та необхідністю скорочувати витрати, у тому числі за рахунок витрат на робочу силу. Викладені ключові елементи даної концепції, такі як її мета, принципи, підходи, гіпотези, концептуальні положення, та запропонований інструментарій реалізації концепції в сукупності формують єдину логічно пов'язану систему поглядів щодо розуміння сутності професійно-освітніх аспектів розвитку системи організаційних знань.

Третій розділ послідовно розкриває можливості розвитку системи організаційних знань по кожному з окремих напрямів. Висвітлюється роль компетентнісно-орієнтованого навчання та його вплив на розвиток зазначеної системи. При цьому розкривається механізм інтеграції системи організаційних знань та компетентнісно-орієнтованого навчання на робочому місці та формування на його основі організаційних компетентностей і динамічних здібностей суб'єктів господарювання.

Взаємний вплив організаційних знань, інтелектуальних активів та результатів інноваційної діяльності, розглянутий у даному розділі, підтверджує наявність зворотного зв'язку між дією параметрів порядку та розвитком системи, що вивчається. Практична значимість запропонованого автором підходу до оцінки впливу інтелектуальних активів на результати інноваційної діяльності суб'єктів господарювання полягає в тому, що він надає можливість кількісно визначити дію не тільки відображених у статистичній звітності, але і прихованих видів інтелектуальних активів, які представляють собою найбільш цінне втілення організаційних знань.

У процесі обґрунтування значення корпоративної культури та інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку системи організаційних знань автором розроблено класифікацію внутрішніх комунікативних стратегій, які можуть виступати інструментом формування та підтримки різних типів корпоративної культури. Практичне значення має наведена матриця управлінських заходів, що сприяють переходу до інтегративної знанневопродукуючої внутрішньої комунікативної стратегії. Остання супроводжує тип корпоративної культури, орієнтованої на знання. Висвітлені в даному розділі ознаки кожного з типів корпоративної культури в подальшому враховуються автором при розробці методичних підходів до оцінювання розвитку системи організаційних знань.

Останній, *четвертий розділ* монографії присвячений розкриттю змісту основних етапів методологічного підходу до розвитку системи організаційних знань у структурі професійної освіти працівників промисловості. Послідовність даних етапів передбачає реалізацію методичних підходів до оцінювання розвитку системи організаційних знань за напрямками та ознаками, моделювання і прогнозування розвитку системи організаційних знань та практичні рекомендації з розвитку даної системи шляхом її інтеграції у структуру професійної освіти на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях.

Зміст монографії викладено логічно, послідовно розкрито авторські підходи та докладно висвітлено запропоновану концепцію розвитку системи організаційних знань.

Авторові доцільно було б приділити більше уваги розкриттю взаємозв'язків між формуванням інтелектуального капіталу та організаційних знань і практичним аспектам оцінювання інтелектуального капіталу суб'єктів господарювання промисловості.

Монографія є завершеним самостійним науковим дослідженням, викладеним на актуальну тему, може представляти інтерес для науковців, викладачів, студентів, представників бізнесу та державних службовців.

Сукупність застосованих автором методів наукового дослідження, а також широкий перелік опрацьованих наукових джерел, значна інформаційна та статистична база надають підстави зробити висновок про достатній рівень достовірності та обґрунтованості отриманих результатів.

Усі положення, сформульовані автором дослідження, містять наукову новизну, мають теоретичне та практичне значення для розвитку економічної науки. Слід відзначити фундаментальність та комплексність викладених автором результатів дослідження, які мають теоретико-методологічну та практичну спрямованість.

Усе вищенаведене надає підстави для високої оцінки значущості монографії «Розвиток системи організаційних знань: професійно-освітній аспект» для економічної теорії та практики.

Рецензент

Завідувач відділу соціальних проблем ринку праці
Інституту демографії та соціальних досліджень
імені М. В. Птухи НАН України,
доктор економічних наук, професор

А. С. Лисогор